

SXEDIO.10

31.3.1965: Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΠΥΡΙΔΑΚΙΣ ΔΙΟΡΙΖΕΤΑΙ ΠΡΩΤΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Με την απομάκρυνση των Τούρκων από την Κυβέρνηση από το Δεκέμβριο του **1964**, ο Πρόεδρος Μακάριος προχώρησε σε μια ακόμα απόφαση, πέραν της καθιέρωσης του Δικαίου της Ανάγκης στη Δικαιοσύνη και την επανίδρυση των Δημαρχείων: Διέλυσε την Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση, που ασχολείτο με κοινοτικά θέματα και σχημάτισε Υπουργείο Παιδείας, στο οποίο διόρισε ως πρώτον Υπουργό Παιδείας τον δρ Κωνσταντίνο Σπυριδάκι, ένα εγνωσμένου κύρους εκπαιδευτικό, που διατελούσε Πρόεδρος της Συνελεύσεως.

Στις **10.12.64** δημοσιευόταν στον τύπον η ακόλουθη πληροφορία:

"Ο Μ. Πρόεδρος της Δημοκρατίας Αχιεπίσκοπος Μακάριος εδέχθη την **4ην** μ.μ. της χθες εν τω Προεδρικό Μεγάρω κατ' εκφρασθείσαν επιθυμίαν τους, τον Πρόεδρον και τα μέλη της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως. Ο Μακαριώτατος ήκουσε παρ' αυτών τας απόψεις των επί του τρόπου της ευρυθμοτέρας λειτουργίας της Πολιτείας, όσον αφορά θέματα εμπύμπτοντα εις την αρμοδιότητα της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως και ιδιαιτέρως της ασκήσεως των αρμοδιοτήτων τούτων εντός του πλαισίου ενός ενιαίου κράτους.

Κατα την σύσκεψιν ταύτην, ήτις υπήρξε μακρά υπό όλων των μελών της ΕΚΣΚ ετονίσθη η ανάγκη καταργήσεως του διαχωριστικού θεσμού των Κοινοτικών Συνελεύσεων, γεγονός το οποίον κατά την ομοφώνως εκφρασθείσαν άποψιν, θα συμβάλη εις την περαιτέρω ενοποίησιν του κράτους και την κατάργησιν των Συνθηκών Ζυρίχης.

Υπό το πνεύμα τούτο ο δρ Σπυριδάκις, όσον και

τα μέλη της Κοινοτικής ετάχθησαν υπέρ της ανάγκης διαλύσεως της ΕΚΣΚ και της αναλήψεως της ευθύνης επί των ζητημάτων των αρμοδιοτήτων αυτής υπό της Κυβερνήσεως".

Η απόφαση για διάλυση της Συνέλευσης παρουσιάστηκε ως προερχόμενη από τα ίδια τα μέλη της.

Σύμφωνα με την εφημερίδα "Ο Φιλελεύθερος" (10.12.64) ο Μακαριώτατος ομιλών προς τα μέλη της Κοινοτικής ανέφερεν ότι η ΕΚΣΚ αποτελεί κυρίαρχον σώμα και τα μέλη του δικαιούνται ν' αποφασίσουν διά την τύχην του, εξεφράσθη δε ευμενώς διά το επιτελεσθέν υπό του δρος Σπυριδάκι και της Κοινοτικής έργον, το οποίον κι ετόνισε πολλάκις επεκρίθη αδίκως.

Ο Μακαριώτατος ανεκοίνωσεν ότι η Κυβέρνησις δεν έχει εισέτι λάβη οριστικήν απόφασιν κατά πόσον θα προβή μετά την διάλυσιν της Κοινοτικής εις την ίδρυσιν Υπουργείου Παιδείας ή αν θα προβή εις την σύστασιν άλλου οργανισμού, ως επί παραδείγματι Εκπαιδευτικού Συμβουλίου, του οποίου ο Πρόεδρος θα είναι ισότιμος προς Υπουργόν. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προσέθεσεν ότι απόφασις επί του θέματος, τούτου θα ληφθή λίαν προσεχώς. Καθ' όλας πάντως τας ενδείξεις, μετά την διάλυσιν της ΕΚΣΚ θα συσταθή Υπουργείον Παιδείας, το οποίον θα ανατεθή εις τον δρα Σπυριδάκι".

Οι αποφάσεις είχαν, ωστόσο ληφθεί, και άρχισε η δρομολόγησι τους.

Στις 17 Δεκεμβρίου ο Πρόεδρος Μακάριος ανακοίνωσε τις οριστικές αποφάσεις του ότι Πρόεδρος της Κωνσταντίνος Σπυριδάκις θα διοριζόταν Υπουργός Παιδείας παρά τω Προέδρω.

Το Σύνταγμα πρόβλεπε δυο Κοινοτικές Συνελεύσεις, Ελληνική και Τουρκική, οι οποίες ασχολούνταν με τα κοινοτικά θέματα, όπως θέματα Παιδείας κι έτσι ουσιαστικά το νέο Υπουργείο που προτίθετο να ιδρύσει δεν προβλεπόταν από το Σύνταγμα.

Αυτό θα γινόταν με βάση το δίκαιο της ανάγκης

που καθιερώθηκε μετά την αποχώρηση των Τούρκων βουλευτών και Υπουργών.

Ο Πρόεδρος Μακάριος ανέφερε ότι ο δρ Σπυριδάκης θα μετέχει στις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου "οσάκις συζητούνται θέματα αφορώντα το Υπουργείον του, χωρίς να θεωρήται μέλος της Κυβερνήσεως".

Ωστόσο τους επόμενους μήνες η Γενική Εισαγγελία ετοίμασε σχετικό Νομοσχέδιο που κατατέθηκε στη Βουλή και το οποίο προνοούσε την κατάργηση της Ελληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης και τη δημιουργία Υπουργείου Παιδείας.

Ετσι η ΕΚΣΚ συνήλθε για τελευταία φορά στις **23** Μαρτίου **1965** και αποφάσισε την αυτοδιάλυση της από τις **31** Μαρτίου.

Παράλληλα το Σώμα διαλυόμενο ενέκρινε ψήφισμα υπέρ της Ένωσης Κύπρου με την Ελλάδα.

Με την απόφαση της για αυτοδιάλυση η ΕΚΣΚ καλούσε την Κυβέρνηση και τη Βουλή των Αντιπροσώπων να ενεργήσουν όσο το δυνατό ταχύτερο, ώστε να περιέλθουν "αι βασικάί διά το μέλλον του Κυπριακού λαού αρμοδιότητες της Κοινοτικής Συνελεύσεως εις την εξουσίαν της Δημοκρατίας".

Μιλώντας πριν από την έγκριση των σχετικών ψηφισμάτων ο Πρόεδρος του Σώματος δρ Κωνσταντίνος Σπυριδάκης υπογράμμισε ότι θεωρήθηκε ορθό υπό τις κρίσιμες περιστάσεις που περνούσε ο τόπος "όσον και ολόκληρον το ελληνικόν Έθνος" όπως εκλείψουν κατά το δυνατό τα στοιχεία τα οποία οδηγούν, εφ' όσον γίνεται μεγάλη εκμετάλλευση τούτων από τους τούρκους "εις την διάλυσιν της εννοίας του κράτους".

Ο δρ Σπυριδάκης αναφέρθηκε στις συνθήκες υπό τις οποίες ιδρύθηκε η Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση, στις οικονομικές και διοικητικές και άλλες δυσχέρειες που αντιμετώπισε και τόνισε ότι "αύται δεν ηδυνήθησαν να παρεμποδίσουν την αποτελεσματικήν, διεξαγωγήν των εργασιών αυτής" και κατέληξε σημειώνοντας ότι "διά της αναλήψεως των αρμοδιοτήτων του σώματος υπό της Κυβερνήσεως, δεν σημαίνει ότι διαμορφούται σύνταγμα, το οποίον θα

λύση οριστικώς τα προβλήματα, τα οποία προηγουμένως ευρίσκοντο εις την αρμοδιότητα της Κοινοτικής Συνελεύσεως" αλλά θα λύσει ένα ζήτημα μιας περιόδου της ζωής του τόπου "εντελώς μεταβατικώς μέχρι της εκπληρώσεως του προαιωνίου πόθου της ενώσεως".

Το σχέδιο αποφάσεως που τέθηκε στα μέλη της ΕΚΣΚ και εγκρίθηκε ομόφωνα έχει ως εξής:

"ΕΠΕΙΔΗ η εκ της επί τετραετίαν και πλέον λειτουργίας της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως, βάσει του συντάγματος της Δημοκρατίας κτηθείσα πείρα έδειξεν ότι δεν είναι προς το συμφέρον του κράτους όπως η εκπαίδευσις ως και τα άλλα πολιτιστικά και λοιπά θέματα τα ανήκοντα εις τας αρμοδιότητας της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως ρυθμίζονται ανεξαρτήτως και εκτός της σφαίρας της δημοσιονομικής και κοινωνικής πολιτικής της Κυβερνήσεως της Δημοκρατίας, και

ΕΠΕΙΔΗ, παρά τα υπό της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως εις το διάστημα των τεσσάρων ετών επιτευχθέντα, η συνέχισις της λειτουργίας αυτής, ως ανεξαρτήτου κρατικής εξουσίας, θίγει την ενότητα του κράτους, ης μη υπαρχούσης δημιουργούνται δισεπίλυτα εκπαιδευτικά, οικονομικά, κοινωνικά και διοικητικά προβλήματα, και

ΕΠΕΙΔΗ το δημόσιον συμφέρον επιβάλλει όπως ανήκουσαι εις την Ελληνικήν Κοινοτικήν Συνέλευσιν αρμοδιότητες περιέλθουν εις την ενιαίαν νομοθετικήν και εκτελεστικήν εξουσίαν της Δημοκρατίας,

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Η Ελληνική Κοινοτική Συνέλευσις ομοφώνως αποφασίζει ως ακολούθως:

(α) όπως αποποιηθή τας ανατεθειμένας αυτή αρμοδιότητας από της 31ης Μαρτίου 1965 όπως τα μέλη αυτής θεωρηθώσιν ως παραιτηθέντα της ιδιότητος των ταύτης από της αυτής ημερομηνίας.

(β) όπως καλέση την Κυβέρνησιν της Δημοκρατίας και την Βουλήν των Αντιπροσώπων να μεριμνήσωσιν, όπως όσον το δυνατόν ταχύτερον περιέλθωσιν αι εν λόγω βασικάί διά το εθνικόν

μέλλον του λαού αρμοδιότητες της Συνελεύσεως εις την εξουσίαν της Δημοκρατίας, και

(γ) όπως εκφράση την βεβαιότητα ότι τα διά της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως ασκηθέντα μέχρι τούδε δικαιώματα των διαφόρων θρησκευτικών ομάδων θα τύχουν ιδιαιτέρου σεβασμού και θα διασφαλισθούν κατά τρόπον ικανοποιούντα τους εκελεγμένους αντιπροσώπους των ομάδων αυτών".

Στη συνέχεια εγκρίθηκε ομόφωνα από το Σώμα και το ακόλουθο ψήφισμα υπέρ της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα:

ΕΠΕΙΔΗ διά λόγους υπερτάτου δημοσίου συμφέροντος, ως ούτοι εκτίθενται εις άλλην υπό σημερινήν ημερομηνίαν απόφασιν της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως επιβάλλεται η εκ μέρους τού σώματος τούτου πάσις της ασκήσεως των αρμοδιοτήτων αυτού, και

ΕΠΕΙΔΗ το Σώμα τούτο εξελέγη υπό του λαού επί ωρισμένη εντολή, ην νυν προς το ίδιον του λαού συμφέρον, καταλείπει, και

ΕΠΕΙΔΗ αύτη είναι η τελευταία συνεδρίασις του σώματος τούτου,

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Η Ελληνική Κοινοτική συνέλευσις ομοφώνως ψηφίζει ως ακολούθως:

(α) Βεβαιοί τον λαόν ότι ύψιστα αυτού συμφέροντα υπαγορεύουσι την παραίτησιν των μελών αυτής,

(β) Διαδηλοί την πίστιν ότι ο μαρτυρικός λαός της υπό χιλιάδων ετών Ελληνικής αύτης νήσου θα εξέλθη νικηφόρος εις τον ιερόν αγώνα του, δι' αυτοδιάθεσιν και απαλλαγήν εκ των ποικιλωνύμων δεσμών, τα οποία ξένα συμφέροντα επέβαλον εις αυτόν:

(γ) Διακηρύττει ότι οι προαιώνιοι πόθοι του λαού της Κύπρου είναι ιεροί και απαραβίαστοι και αμετάκλητος η απόφασις του όπως αποκτήση την ελευθερίαν του και η νήσος ενωθή μετά της μητρός Ελλάδος, πράγμα το οποίον αποτελεί την μόνην και δικαίαν λύσιν του κυπριακού προβλήματος.

(δ) Διαδηλοί την αμέριστον συμπαράστασιν των

μελών αυτής προς τον Πρόεδρον της Δημοκρατίας Αρχιεπίσκοπον και Εθνάρχην Μακάριον Γ και τον Πρωθυπουργόν της Μητρος πατρίδος Γ. Παπανδρέου διά τον μετά θάρρους συνέσεως και αποφασιστικότητος χειρισμόν του εθνικού ημών θέματος.

(γ) Εκφράζει ευγνωμοσύνην αΐδιον διά την παντοειδή και ολόψυχον βοήθειαν και συμπαράστασιν ην το Εθνος ολόκληρον παρέχει προς την μαχομένην Κύπρον.

(στ) Οπως το παρόν ψήφισμα διαβιβασθή προς την Ελληνικὴν Κυβέρνησιν και την Α.Μ. τον Πρόεδρον της Δημοκρατίας".

Από την συνεδρία απουσίαζε ο εκπρόσωπος της Αρμενικής κοινότητας Μπ. Τελμπιάν, ο οποίος, ωστόσο, συμφώνησε με την απόφαση αργότερα με το πιο κάτω τηλεγράφημα που απέστειλε στο δρα Σπυριδάκι:

"Ειλικρινώς λυπούμαι και απολογούμαι δι' αδυναμίαν μετάσχω συνεδριάσεως 23ης Μαρτίου. Εν συνειδήσει των ευρυτέρων εθνικών συμφερόντων και πλήρως πεπειθώς ότι Βουλή αντιπροσώπων θα διατηρήση τα κοινοτικά δικαιώματα και αντιπροσώπευσιν, δηλώ επισήμως ότι τάσσομαι υπέρ της διαλύσεως".

Στις 31 Μαρτίου συνήλθε σε έκτακτη συνεδρία η Βουλή των Αντιπροσώπων και θέσπιση Νόμο "περί μεταβιβάσεως της ασκήσεως των αρμοδιοτήτων της ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως" και "Περί Υπουργείου Παιδείας".

Πριν από την έγκριση των δύο Νομοσχεδίων ο Πρόεδρος της Επιτροπής Οικονομικών Μιχαλάκης Σαββίδης διάβασε στο Σώμα τη σχετική έκθεση των Επιτροπών Οικονομικών και Νομικών στην οποία τονιζόταν ότι "κατέληξαν ομοφώνως εις την διαπίστωσιν ότι η λειτουργία της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως κατέστη εκ των πραγμάτων αδύνατος, η δε άσκησις των αρμοδιοτήτων αυτής είναι απαραίτητος διά την απρόσκοπτον λειτουργίαν της Πολιτείας" και "είναι όθεν απαραίτητον όπως γίνη νομοθετική πρόβλεψις περί ασκήσεως των αρμοδιοτήτων της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως".

Με το Νομοσχέδιο προτεινόταν η ίδρυση Υπουργείου Παιδείας στο οποίο ανατίθεται η άσκηση όλων των διοικητικών αρμοδιοτήτων της Συνελεύσεως "των αναφαιρομένων εις εκπαιδευτικά, μορφωτικά και διδακτικά θέματα".

Αναφερόταν επίσης ότι "η διάρθρωσις των υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας θέλει γίνει δι' αποφάσεως του Υπουργικού Συμβουλίου, αλλά διά του νόμου προβλέπεται η ίδρυσις πενταμελούς επιτροπής εκπαιδευτικής υπηρεσίας, εις την αρμοδιότητα της οποίας εμπίπτει ο διορισμός, προαγωγή, μετάθεσις, συνταξιοδότησις, αποχώρησις και άσκησις πιεθαρχικής εξουσίας επί παντός επιθεωρητού, εκπαιδευτικού ή καθηγητού ή διδασκάλου" και ότι "η επιτροπή αύτη θα είναι ανεξάρτητον σώμα και θα αποτελήται εκ προσώπων, ων το εν απαραίτητως νομικώς, διοριζομένων επί συμβατικής βάσεως υπό του Προέδρου της Δημοκρατίας εκ του διευθυντού του τμήματος προσωπικού της Δημοκρατίας και του ανωτέρου λειτουργού του Υπουργείου του διευθύνοντος την ανωτέραν και Μέσην Εκπαίδευσιν, εάν πρόκειται περί επιθεωρητού Μέσης Εκπαίδεύσεως ή καθηγητού ή του διευθύνοντος την κατωτέραν Εκπαίδευσιν εάν πρόκειται περί επιθεωρητού μέσης Εκπαίδεύσεως ή καθηγητού ή του διευθύνοντος την κατωτέραν Εκπαίδευσιν εάν πρόκειται περί επιθεωρητού κατωτέρας Εκπαίδεύσεως ή δασκάλου ή του διευθυντού της Τεχνικής, Γεωργικής και εν γένει επαγγελματικής Εκπαίδεύσεως εάν πρόκειται περί επιθεωρητού ή διαδασκάλου τοιαύτης Εκπαίδεύσεως".

Ο Πρόεδρος προστίθεται διορίζει ένα από τα μέλη της Επιτροπής ως Πρόεδρο της.

Ο Νόμος πρόβλεπε ακόμη:

Α. Αι λοιπά διοικητικά αρμοδιότητες της συνελεύσεως προκειμένου περί συνεργατικών ανατίθενται εις το Υπουργείον Εμπορίου και Βιομηχανίας προκειμένου περί δήμων εις το Υπουργείον Εσωτερικών, προκειμένου περί θεμάτων αναφερομένων εις υιοθεσίαν και διά δικαστικής αποφάσεως νομιμοποίησιν εις το τμήμα Ευημερίας του

Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το κατάλοιπον τούτων εις το Υπουργικόν Συμβούλιον όπερ δύναται να αναθέση ταύτας εις άλλα όργανα της Δημοκρατίας.

Β. Οι παρά τη Συνελεύσει αντιπρόσωποι των θρησκευτικών ομάδων θεωρούνται ως εξακολουθούντες να αντιπροσωπεύουσι την οικίαν ομάδα μέχρι λήξεως της θητείας των επί θεμάτων εμπιπτόντων εις την αρμοδιότητα της συνελεύσεως.

Γ. Οι παρά τη συνελεύσει υπηρετούντες υπάλληλοι μεταφέρονται εις αντιστοιχούς θέσεις εν τη υπηρεσία της Δημοκρατίας και τα δικαώματα τούτων ως και τα των καθηγητών και δασκάλων δι' ειδικής νομοθετικής διατάξεως προστατεύονται.

Με την έγκριση του Νόμου ο Κωνσταντίνος Σπυριδάκις διορίστηκε την ίδια ημέρα, δηλαδή στις **31** Μαρτίου **1965**, πρώτος Υπουργός Παιδείας της Κυπριακής Δημοκρατίας.